



Ymchwil i lywio cefnogaeth yn y dyfodol ar gyfer darparu addysg gynnar yn y sector nas cynhelir: Crynodeb Gweithredol

1. Nodau ymchwil

- 1.1 Cynhaliodd Strategic Research and Insight Limited (SRI) yr ymchwil hon rhwng mis Chwefror a mis Gorffennaf 2019. Mae'r canfyddiadau'n seiliedig ar y safbwyntiau a ddarparwyd gan randdeiliaid a lleoliadau nas cynhelir yr ymgynghorwyd â hwy yn yr ymchwil.
- 1.2 Nod y prosiect oedd nodi'r blaenoriaethau, y cymorth i'r dyfodol a'r anghenion sy'n dod i'r amlwg ar gyfer cryfhau safle addysg gynnar o fewn y sector nas cynhelir yng Nghymru er mwyn galluogi'r sector i gymryd rhan mewn newidiadau ac ymateb ac addasu iddynt, wrth sicrhau bod lleoliadau yn parhau i gyflawni addysg gynnar o safon uchel.
- 1.3 O fewn y nod trosfwaol hwn, amcanion y prosiect oedd:
 - Ymgynghori â rhanddeiliaid Cyfnod Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar, yn bennaf yn y sector nas cynhelir, er mwyn deall y rhwystrau i gyflenwi ymarfer y Cyfnod Sylfaen mewn lleoliadau nas cynhelir yn effeithiol ac a yw'r dull cymorth presennol yn effeithiol ac yn gynaliadwy.
 - Deall yr effaith a ddisgwylir yn sgil y cwricwlwm a threfniadau asesu newydd ar sefydliadau ymbarél a lleoliadau nas cynhelir a'r goblygiadau ar gyfer cymorth addysgol.
 - Cyflwyno canfyddiadau mewn perthynas â chyflleoedd presennol a rhai'r dyfodol a'r heriau sy'n cael effaith ar y cymorth a ddarperir ar gyfer lleoliadau nas cynhelir sy'n cyflenwi'r Cyfnod Sylfaen.
- 1.4 Amlinellir cwestiynau ymchwil manylach yn nes ymlaen yn y crynodeb hwn..

2. Dull

- 2.1 Roedd y prosiect yn cynnwys y camau canlynol:
 - Adolygiad desg o ddogfennau swydd-ddisgrifiadau ac adroddiadau monitro Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen
 - Cyfweiliadau wyneb yn wyneb a drost y ffôn gyda 18 o randdeiliaid allweddol o:
 - Llywodraeth Cymru (6)

- sefydliadau ymbarél (8)
- awdurdodau lleol (2)
- consortia addysg (2).

- Arolwg ar-lein o leoliadau nas cynhelir (166)
- Arolwg dros y ffôn o leoliadau nas cynhelir (50)
- Cyfweiliadau manwl dros y ffôn â lleoliadau nas cynhelir (28).

2.2 Rhoddwyd cyfle i bob cyfranogwr gymryd rhan yn Gymraeg neu yn Saesneg.

3. Cefndir: Rôl Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen

3.1 Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid grant yn flynyddol i bob un o'r pedwar sefydliad ymbarél: Mudiad Meithrin, Blynyddoedd Cynnar Cymru (Sefydliad Darparwyr Cyn-ysgol Cymru gynt), Cymdeithas Genedlaethol Meithrinfeydd Dydd a'r Gymdeithas Broffesiynol ar gyfer Gofal Plant a'r Blynyddoedd Cynnar (PACEY). Mae'r tri sefydliad cyntaf wedi derbyn arian ers 2003, ac mae'r olaf wedi derbyn arian ers 2008.

3.2 Cyflwynwyd y grant i ddarparu adnodd pwrpasol ar gyfer sefydliadau ymbarél er mwyn hwyluso a chefnogi'r gwaith o gyflenwi ac ehangu darpariaeth Blynyddoedd Cynnar yn y sector nas cynhelir ac fe'i defnyddiwyd i gyflogi Swyddog Datblygu'r Cyfnod Sylfaen ym mhob sefydliad.

3.3 Diben y swyddi hyn yw darparu cymorth, hyfforddiant, gwybodaeth am bolisi a chynghor ynglŷn â'r Cyfnod Sylfaen i aelodau'r sefydliadau. Mae hefyd yn ofynnol i'r swyddogion gysylltu â chymheiriaid mewn awdurdodau lleol ac ymgysylltu â rhwydweithiau a sefydliadau perthnasol eraill, ac yn fwy diweddar iddynt gynorthwyo â'r gwaith o gyflawni camau gweithredu [Cynllun Gweithredu'r Cyfnod Sylfaen](#)¹. Mae'n ofynnol i'r sefydliadau gyflwyno adroddiad monitro ffurfiol ar y gweithgareddau a gyflenwyd a chynllun gwaith ar gyfer y dyfodol er mwyn llywio dyfarniadau a phenderfyniadau ynglŷn â chyllid yn y dyfodol.

4. Canfyddiadau Allweddol a Phwyntiau i'w ystyried

4.1 Mae crynodeb o'r ymchwil a gasglwyd i fynd i'r afael â'r cwestiynau ymchwil allweddol a'u goblygiadau i'w gweld isod.

Pa fath o gymorth a pha lefel ohono sydd eu hangen ar leoliadau nas cynhelir gan sefydliadau ymbarél i gyflenwi addysg gynnar?

Mae angen hyfforddiant, adnoddau a chymorth arall

4.2 Mae'r dystiolaeth a gasglwyd yn tynnu sylw at angen am hyfforddiant, gwybodaeth a chymorth ynghylch ystod eang o bynciau sy'n berthnasol i leoliadau, a modd o gyflenwi sy'n adlewyrchu eu hamgylchiadau. Mae angen i hyfforddiant a gwybodaeth arall gyfleu negeseuon cyson i leoliadau ynghylch cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen.

4.3 Mae angen darparu hyfforddiant ar adegau addas ac mewn lleoliadau addas er mwyn galluogi lleoliadau i'w mynychu a dylai hyn gynnwys hyfforddiant gyda'r hwyr ac ar

¹ Wedi'i gyhoeddi gan Lywodraeth Cymru yn 2016, mae'r ddogfen hon ar gyfer ymarferwyr a rhanddeiliaid yn nodi camau gweithredu i gefnogi a rhannu dysgu ynghylch arferion effeithiol a datblygiad staff parhaus, wrth gynnal momentwm wrth gyflenwi'r Cyfnod Sylfaen.

benwythnosau ar gyfer rhai, er nad yw hyn yn addas ar gyfer y rheini sy'n gweithio oriau afreolaidd.

- 4.4 Yn aml, mae'n well gan bobl hyfforddiant wyneb yn wyneb na hyfforddiant ar-lein gan ei fod yn galluogi lleoliadau i ofyn cwestiynau a rhannu syniadau ar gyfer ymarfer effeithiol. Gall diffyg cyfarpar TGCh hefyd fod yn rhwystr i gael mynediad at hyfforddiant ar-lein. Fodd bynnag, mae'n well gan eraill hyfforddiant ar-lein felly dylid ystyried ystod lawn o opsiynau.
- 4.5 Mae nifer o leoliadau yn ei chael hi'n anodd cael mynediad at hyfforddiant oherwydd nad ydynt yn gallu fforddio talu am staff llanw a/neu gost yr hyfforddiant ei hun. Nid oes gan rai unrhyw ddewis ond cau'r lleoliad er mwyn galluogi staff i fynychu hyfforddiant, sy'n golygu eu bod yn colli arian ac yn creu anghyfleustod i rieni. Mae hefyd angen i staff allu dyrannu amser i weithredu'r negeseuon allweddol y maent yn eu dysgu o hyfforddiant, sy'n arwain at gost ychwanegol.
- 4.6 Tynnodd rhanddeiliaid sylw at yr angen i sefydliadau ymbarél, awdurdodau lleol a chonsortia addysg gyflenwi hyfforddiant rheolaidd. Mae rhai lleoliadau wedi ei chael hi'n anodd dod o hyd i leoedd ar hyfforddiant a arweinir gan awdurdodau lleol / consortia.
- 4.7 O ganlyniad, awgrymodd nifer o leoliadau a rhanddeiliaid y dylai Llywodraeth Cymru wella mynediad lleoliadau at hyfforddiant a'i fuddion drwy ariannu staff llanw, cynllunio ac amser gweithredu.

Cymorth ar gyfer lleoliadau nad ydynt yn cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen ar hyn o bryd

- 4.8 Awgrymodd sefydliadau ymbarél y byddai rhai lleoliadau nad ydynt yn cael eu harianni i gyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen ar hyn o bryd yn elwa o gael cymorth gan Swyddog Datblygu'r Cyfnod Sylfaen er mwyn eu paratoi i ddechrau cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen yn y dyfodol.
- 4.9 Dywedodd lleoliadau nad ydynt yn cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen ar hyn o bryd y byddai angen mwy o adnoddau, hyfforddiant ac arian i ehangu a/neu addasu eu hadeiladau er mwyn eu galluogi i ddechrau cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen.
- 4.10 Yn ogystal, byddai angen gwybodaeth, cyngor ac arweiniad clir arnynt ar gynnwys a dulliau cyflenwi'r cwricwlwm ac ynghylch dogfennu cynnydd ac adborth plant, wedi'u teilwra yn ôl math o leoliad. Dylid cyfuno'r cymorth hwn ag ymweliadau rheolaidd gan athro ymgynghorol a fyddai'n darparu arweiniad a rhannu syniadau ar gyfer arferion effeithiol.

Effaith materion ariannol

- 4.11 Er nad yw'n berthnasol yn uniongyrchol i'r math o gymorth a ddarperir gan Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen, mae materion ariannol yn bryder uniongyrchol i leoliadau a rhanddeiliaid o ran cynaliadwyedd y sector nas cynhelir yn y dyfodol.
- 4.12 Roedd yr anghysondeb o ran arian a dderbyniwyd gan leoliadau a gynhelir a nas cynhelir ar gyfer cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen a'r Cynnig Gofal Plant yn fater allweddol. Mewn rhai achosion, mae arian y Cynnig wedi galluogi lleoliadau i wella'r hyn a ddarperir ganddynt o ran addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen. Fodd bynnag, mae nifer o leoliadau yn ei chael hi'n anodd yn ariannol, ac mae eu sefyllfa wedi gwaethygu o ganlyniad i lefelau ariannu ar gyfer cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen. Yn ogystal â nifer o rhanddeiliaid, maent wedi galw am addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen i gael ei hariannu mewn modd sy'n gyfartal â'r Cynnig.
- 4.13 Gan dynnu sylw at yr anghysondeb mewn cyllid a dderbynnir gan leoliadau a gynhelir a rhai nas cynhelir ledled Cymru, mynegodd rhanddeiliaid yn ogystal y dylai awdurdodau lleol

ledled Cymru ariannu'r holl leoliadau sy'n darparu addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen yn gyfartal, boed yn lleoliadau a gynhelir neu nas cynhelir a waeth beth yw eu lleoliad daearyddol.

- 4.14 Roedd rhai yn teimlo nad oedd dyraniad awdurdodau lleol o arian Grant Datblygu Disgyblion Blynyddoedd Cynnar er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen o hyd yn dryloyw neu yn unol ag anghenion y lleoliadau. Felly roedd lleoliadau a rhanddeiliaid yn teimlo y dylai awdurdodau lleol ymgynghori â lleoliadau yn y dyfodol ynglŷn â sut y dylid gwario'r arian yn unol â'u hanghenion a sicrhau ei fod yn cael ei ddefnyddio yn unol â hynny.

Oes angen meysydd cymorth ar leoliadau nad ydynt yn cael eu cyflenwi gan sefydliadau ymbarél ar hyn o bryd? Beth yw'r meysydd hyn?

- 4.15 Yn gyffredinol, mae'r ymchwil yn awgrymu bod sefydliadau ymbarél yn diwallu anghenion cymorth eu lleoliadau. Fodd bynnag, nodwyd nifer o feysydd lle y gellid gwella'r cymorth. Mae gan y rhain oblygiadau ar gyfer gwaith cyflenwi gan sefydliadau ymbarél ond hefyd gan Lywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a chonsortia addysg.
- 4.16 Mae cefnogi plant ag anghenion dysgu ychwanegol yn angen cymorth allweddol sydd heb ei ddiwallu ar gyfer llawer o leoliadau, a adroddwyd nad oedd ganddynt gymorth un i un, hyfforddiant, na chynghor ac arweiniad wrth gynnal gwaith asesu. Yn ogystal, tynnodd rhanddeiliaid sylw at yr angen i roi mwy o gymorth i leoliadau ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol, ond nododd Llywodraeth Cymru fod defnydd awdurdodau lleol o'r arian ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol drwy'r Cynnig yn anwastad.
- 4.17 Gwnaeth lleoliadau hefyd dynnu sylw at yr angen am gymorth ag agweddau ar gynnal busnes, gan gynnwys cyfrifeg, recriwtio a gweinyddiaeth.
- 4.18 Roedd cymorth TGCh a chyfleoedd i rannu arferion effeithiol wrth gyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen â lleoliadau eraill hefyd yn brin. Deallir bod rhai awdurdodau lleol a chonsortia yn ehangu cyfleoedd ar gyfer lleoliadau a gynhelir a nas cynhelir ar hyn o bryd er mwyn rhannu arferion effeithiol, ond mae'r gwaith hwn yn lled newydd.
- 4.19 Yn ogystal, nododd yr ymchwil rai anghenion sy'n ymwneud â chymorth, hyfforddiant a gwybodaeth, a diweddariadau i'r cwricwlwm mewn perthynas â'r Gymraeg. Trafodir hyn ymhellach o dan y cwestiwn ymchwil sy'n ymwneud â Cymraeg 2050 yn ddiweddarach.

Oes unrhyw amrywiadau mewn angen yn ôl y math o leoliad nas cynhelir, categori iaith² y lleoliad, daearyddiaeth, nodweddion cymdeithasol-ddemograffig, strwythur y sefydliad neu faint y lleoliad ac ati?

- 4.20 Yn arolwg y darparwr, er bod ychydig o leoliadau wedi crybwyll anghenion cymorth nas diwellir, roedd hyn yn fwy amlwg ymysg y cylchoedd chwarae cyn-ysgol ac yn llai amlwg mewn meithrinfeydd dydd. Roedd Cylchoedd Meithrin a'r gwarchodwyr plant yn adrodd anghenion nas diwellir hefyd.
- 4.21 Teimlai rhai rhanddeiliaid y dylai fod craidd cyffredin o gefnogaeth ar gael i bob lleoliad, waeth beth yw'r math, gyda chefnogaeth ychwanegol yn cael ei darparu yn ôl yr angen.

² Diffiniwyd y categori iaith gan y iaith y mae lleoliadau yn darparu gofal plant ac addysg gynnar ynddo. Gweler yr Atodiad i'r adroddiad llawn am fanylion llawn y geiriad a ddefnyddir yn holiadur yr arolwg darparwyr a'r canllawiau pwnc.

4.22 Awgrymwyd bod lleoliadau â'r nodweddion canlynol yn wynebu heriau ychwanegol a oedd yn gofyn am fwy o gymorth:

- Lleoliadau mewn awdurdodau lleol a oedd â llai o arian i'w cefnogi
- Lleoliadau mewn ardaloedd gwledig
- Lleoliadau cyfrwng Cymraeg
- Lleoliadau sy'n derbyn plant o ystod oedran eang
- Lleoliadau sy'n derbyn plant o gefndiroedd ieithyddol amrywiol.

Beth yw'r canfyddiadau o ran goblygiadau posibl diwygio'r cwricwlwm ar ddarpariaeth?

Beth yw'r goblygiadau a ragwelir?

4.23 Cyhoeddwyd fframwaith y cwricwlwm newydd hanner ffordd drwy'r ymchwil hon. O ganlyniad, nid oedd gan y rhan fwyaf o leoliadau a rhanddeiliaid lawer o amser i ddatblygu dealltwriaeth o sut y byddai angen iddynt addasu eu darpariaeth yn unol â'r cwricwlwm a threfniadau asesu newydd.

4.24 Roedd ymwybyddiaeth yn gymysg o ran y newidiadau y gallai fod angen eu gwneud ond roedd darparwyr addysg cofrestredig yn fwy ymwybodol na'r rheini nad ydynt yn ddarparwyr addysg cofrestredig. Roedd diffyg eglurder ymhlith lleoliadau o ran yr hyn byddai'n digwydd i'r Cyfnod Sylfaen yn y cwricwlwm newydd a sut y mae'n ymwneud a'r sector nas cynhelir, gan gynnwys oedran y plant y mae'n berthnasol iddynt a pha effaith y byddai'n ei chael ar y ddarpariaeth.

4.25 Cafwyd safbwyntiau amrywiol o ran goblygiadau'r cwricwlwm newydd ar ddarpariaeth. Cafwyd teimlad cryf na fyddai angen i leoliadau addasu eu darpariaeth lawer os oeddent eisoes yn cyflenwi addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen o ansawdd uchel oherwydd byddai'r cwricwlwm newydd yn gweithredu yn unol ag egwyddorion sy'n debyg i rai'r Cyfnod Sylfaen. Fodd bynnag, awgrymwyd yn ogystal y byddai'r diffyg rhagnodi yn y cwricwlwm newydd o'i gymharu â'r trefniadau blaenorol yn gofyn am newid sylweddol mewn diwylliant ymysg lleoliadau.

4.26 Nododd yr ymchwil angen am fwy o waith ymgysylltu er mwyn codi ymwybyddiaeth a darparu gwybodaeth glir, gyson a hygyrch am y cwricwlwm newydd drwy adnoddau, hyfforddiant a digwyddiadau.

Beth yw cryfderau'r dull cymorth presennol drwy sefydliadau ymbarél? Oes modd gwella ar y rhain? Ym mha ffyrdd?

Cefnogi lleoliadau

4.27 Roedd y rhan fwyaf o leoliadau yn gwerthfawrogi'r cymorth a gafwyd ganddynt gan eu sefydliadau ymbarél. Maent yn gwerthfawrogi'r wybodaeth, yr adnoddau, yr arweiniad a'r gefnogaeth bwrpasol a gawsant yn arbennig a'r cyfarfodydd a'r cynadleddau a gynhaliwyd gan sefydliadau ymbarél. Roedd derbyn e-byst a diweddariadau yn rheolaidd wedi helpu lleoliadau i dderbyn y wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau pwysig. Gall arddull y Gymraeg ysgrifenedig a geir yn y canllawiau a ddarperir gan sefydliadau ymbarél fod yn anodd i leoliadau ei ddeall a dylai fod yn fwy hygyrch.

4.28 Roedd lleoliadau yn gwerthfawrogi'r berthynas waith gadarn a oedd ganddynt â'u Swyddog Datblygu'r Cyfnod Sylfaen a'i ddull cyfeillgar a chadarnhaol o weithredu. Roedd y rhan fwyaf o leoliadau hefyd yn gwerthfawrogi'r cyngor a chymorth roeddent yn eu derbyn gan eu Swyddog Datblygu'r Cyfnod Sylfaen yn fawr iawn. Mae tystiolaeth yn awgrymu mai cryfderau allweddol y cymorth a roddir gan Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen yw ei hyblygrwydd a'i natur ddwys ac wedi'i thargedu, sy'n galluogi lleoliadau i nodi a mynd i'r

afael â meysydd gwannach. Amlygwyd hefyd allu i harneisio a theilwra eu cymorth i ddiwallu anghenion staff â chyfrifoldebau gwahanol o fewn lleoliadau.

- 4.29 Mae Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen bellach yn cyflenwi mwy o hyfforddiant a digwyddiadau ar gyfer rhannu arferion effeithiol â lleoliadau, sy'n cael eu gwerthfawrogi. Fodd bynnag, dywedwyd bod maint y gefnogaeth uniongyrchol a ddarperir i leoliadau gan Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen wedi lleihau a bod angen ei chynyddu yn y dyfodol i'w galluogi nhw i godi safonau ansawdd, yn enwedig mewn perthynas â gofynion y cwricwlwm newydd ac arolygu deuil.
- 4.30 Yn unol â hyn, gwnaeth Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen adrodd y byddai angen iddynt ehangu eu gwybodaeth a'u harbenigedd ynghylch addysg gynnar, datblygu'r Gymraeg, a chefnogi lleoliadau i ymateb i arolygiadau Estyn yn y dyfodol.
- 4.31 Gwerthfawrogwyd y cymorth roedd lleoliadau yn ei dderbyn gan awdurdodau lleol / consortia addysg drwy eu hathrawon ymgynghorol y Blynyddoedd Cynnar. Y cryfderau a nodwyd oedd y cymorth maent yn ei ddarparu sydd wedi'i deilwra'n unigol, eu hygyrchedd dros y ffôn neu drwy e-byst pan na cheir ymweliadau, cyflenwi hyfforddiant o safon uchel, a'u perthynas waith gadarnhaol â lleoliadau.
- 4.32 Oherwydd bod y rhan fwyaf o leoliadau nas cynhelir yn derbyn llai o gymorth gan athrawon ymgynghorol y Blynyddoedd Cynnar bellach, mae hyn yn cael effaith ar y cymorth sydd ei angen gan Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen. Mae'r diffyg athrawon ymgynghorol y Blynyddoedd Cynnar sy'n gallu gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg wedi achosi problemau ar gyfer rhai lleoliadau cyfrwng Cymraeg, sydd angen mynediad parhaus i gymorth cyfrwng Cymraeg. Ystyriwyd bod newid athrawon ymgynghorol y Blynyddoedd Cynnar â chymorth gan ysgolion cynradd lleol yn ddull llai effeithiol ble mae hyn wedi digwydd. Ar gyfer y dyfodol, roedd rhanddeiliaid a lleoliadau yn teimlo y byddai angen mwy o gymorth gan athrawon ymgynghorol y Blynyddoedd Cynnar i'w helpu i gynnal ansawdd addysg feithrin y Cyfnod Sylfaen.

Cydweithredu a pherthnasau â rhanddeiliaid

- 4.33 Gwerthfawrogwyd y gweithio mewn partneriaeth rhwng sefydliadau ymbarél a Llywodraeth Cymru ond y gallai weithiau fod yn fwy cyson o ran ymgysylltu. Ystyriwyd bod gweithio ar y cyd wedi codi ymwybyddiaeth Llywodraeth Cymru o anghenion a phryderon y sector nas cynhelir.
- 4.34 Ystyriwyd hefyd fod perthnasau gwaith cadarnhaol yn bodoli rhwng awdurdodau lleol, consortia addysg, athrawon ymgynghorol y Blynyddoedd Cynnar, sefydliadau ymbarél a Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen. Fodd bynnag, roedd cryfder y perthnasau hyn yn amrywio fesul awdurdod lleol a chonsortium addysg. Lle'r oedd cyfathrebu wedi bod yn llai effeithiol rhwng y partïon hyn, roedd hyn wedi arwain weithiau at leoliadau yn derbyn negeseuon cymysg. Bydd cyfathrebu rheolaidd er mwyn sicrhau bod yr holl bartïon yn darparu gwybodaeth gyson ar gyfer lleoliadau yn hanfodol yn y dyfodol.
- 4.35 Roedd safbwyntiau ynghylch perthnasau gwaith rhwng Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen eu hunain yn gymysg. Roedd rhai rhanddeiliaid yn teimlo bod gan Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen ledled Cymru berthnasau gwaith cryf nad oes angen eu gwella. Roedd eraill yn teimlo y dylai Swyddogion Datblygu'r Cyfnod Sylfaen rannu arferion a darpariaeth hyfforddiant effeithiol rhyngddynt yn fwy aml yn y dyfodol er mwyn cryfhau'r berthynas rhyngddynt ac ansawdd y cymorth y maent yn ei ddarparu i leoliadau.

A yw'r sector nas cynhelir yn gallu ymateb i newidiadau mewn polisi addysg gynnar?

- 4.36 Mae ymwybyddiaeth lleoliadau o addysg a gofal plant yn y Blynyddoedd Cynnar yn isel iawn ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf yn cefnogi ei egwyddorion o ran cyflenwi addysg gynnar a gofal plant mewn modd di-dor.
- 4.37 Nodwyd nifer o fathau o gymorth er mwyn galluogi gwaith i baratoi ar gyfer addysg a gofal plant yn y Blynyddoedd Cynnar, gan gynnwys hyfforddiant, cyllid, a chymorth gan athrawon ymgynghorol. Ystyriwyd bod cyflenwi'r cymorth yn gyfrifoldeb ar gyfer awdurdodau lleol, sefydliadau ymbarél a Llywodraeth Cymru.
- 4.38 Fel gyda mwyafrif y pynciau eraill a drafodwyd, ystyriwyd bod cysondeb rhwng lleoliadau a gynhelir a nas cynhelir yn ystod ymgynghoriadau cynnar, hyfforddiant, gwybodaeth a chymorth ariannol hefyd yn bwysig.
- 4.39 Er bod y sector nas cynhelir wedi addasu'n llwyddiannus i nifer o newidiadau mewn polisi yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gwnaeth rhai o'r ymatebwyr rybuddio y dylid cymryd gofal i beidio â gorlwytho lleoliadau â newidiadau newydd mewn polisi pan oeddent yn dal i weithio ar addasu i'r llwyth o bolisïau newydd a lansiwyd gan Lywodraeth Cymru.

Sut y dylid strwythuro cymorth fel y gellir ymateb orau i bolisïau trawsbynciol fel Cymraeg 2050?

- 4.40 Ystyriwyd hyfforddiant, cymorth ar gyfer y Gymraeg a chymorth gan athrawon ymgynghorol fel y tri math gorau y gallai lleoliadau gael help er mwyn ymateb i nodau Cymraeg 2050 yn ôl y dystiolaeth a gasglwyd. Teimlwyd y dylai Llywodraeth Cymru ariannu'r cymorth hwn ac y dylai sefydliadau ymbarél, â chymorth gan awdurdodau lleol a chonsortia addysg, ei gyflenwi.
- 4.41 Mae angen hyfforddiant mewn lleoliadau lle mae staff yn gallu siarad rhywfaint o Gymraeg yn barod sy'n eu cefnogi i ddysgu geirfa Gymraeg mwy datblygedig. Mewn achosion lle mae'r staff yn deall ychydig iawn o Gymraeg neu ddim yn deall Cymraeg o gwbl, gwnaethant adrodd y dylai hyfforddiant ddechrau ar lefel sylfaenol. Fel soniwyd yn gynharach, dylid cyflenwi hyfforddiant mewn modd hygyrch, ar adegau cyfleus ac mewn lleoliadau cyfleus.
- 4.42 Gwnaeth lleoliadau hefyd adrodd bod angen cymorth arnynt i annog rhieni i sylweddoli gwerth addysg Gymraeg a'u hannog i siarad mwy o Gymraeg yn y cartref. Yn ogystal, roedd gan nifer o leoliadau ddiffyg adnoddau Cymraeg fforddiadwy o ansawdd da fel llyfrau, posteri a CDau. Byddai galluogi mynediad i'r rhain yn ddefnyddiol.
- 4.43 Nodwyd bod angen mwy o staff gyda'r sgiliau iaith a chymwysterau cywir i gefnogi gyda chyflenwi Cymraeg 2050 a bod hyn yn peri her sylweddol mewn nifer o ardaloedd ar hyn o bryd.

Sut y dylid strwythuro cymorth yn y dyfodol ar gyfer gweithredu'r cwricwlwm a threfniadau asesu newydd mewn lleoliadau nas cynhelir?

- 4.44 Bydd canlyniadau gweithgareddau ymgysylltu sydd ar ddod awdurdodau lleol, consortia a Llywodraeth Cymru â lleoliadau yn bwysig ar gyfer llywio strwythur y cymorth y byddant yn ei gyflenwi i leoliadau er mwyn eu galluogi i gyflenwi'r cwricwlwm newydd yn y dyfodol.
- 4.45 Pwysleisiwyd yr angen i leoliadau a gynhelir a nas cynhelir dderbyn gwybodaeth gyson a chymorth cyfartal gan awdurdodau lleol, consortia a sefydliadau ymbarél i'w galluogi i gyflawni'r cwricwlwm newydd i'r un safonau. Awgrymwyd gweithio mewn partneriaeth a chyflenwi hyfforddiant a gwybodaeth a rennir ar gyfer lleoliadau a gynhelir a nas cynhelir fel

un ffordd o gyflawni hyn. Dylai sefydliadau ymbarél, awdurdodau lleol a chonsortia rannu cyfrifoldeb ar gyfer ffurfio a chyflenwi'r holl hyfforddiant a gwybodaeth er mwyn sicrhau cysondeb.

4.46 Nododd lleoliadau nifer o fathau o gymorth sydd eu hangen arnynt i gyflenwi'r cwricwlwm a threfniadau asesu newydd, gan gynnwys:

- Hyfforddiant ar ymarfer effeithiol, cynllunio, dysgu arsylwadol, cynnwys y cwricwlwm, prosesau asesu, ac addasu'r cwricwlwm er mwyn galluogi plant ag anghenion dysgu ychwanegol i gael mynediad llawn ato
- Cyfres o gynadleddau neu sioeau teithiol a gynhelir gan Lywodraeth Cymru i rannu gwybodaeth am y cwricwlwm newydd â phob lleoliad ledled Cymru
- Adnoddau addas.

4.47 Dylai sefydliadau ymbarél, awdurdodau lleol, consortia addysg a Llywodraeth Cymru egluro pa gymorth y gallai lleoliadau ddisgwyl ei gael ac o ble y bydd yn dod er mwyn rheoli disgwyliadau a chynorthwyo â chynllunio.

Sut y gellir cynrychioli buddiannau'r sector nas cynhelir orau o fewn datblygiadau polisi addysg strategol ar lefel genedlaethol?

4.48 Nodwyd nifer o ffyrdd y gall Llywodraeth Cymru gynrychioli buddiannau'r sector nas cynhelir wrth greu polisiau yn y dyfodol:

- **Trin lleoliadau nas cynhelir fel lleoliadau sy'n gyfartal â lleoliadau a gynhelir ac annog rhanddeiliaid eraill i wneud yr un peth.** Mae anghydraddoldebau ymddangosiadol yn bodoli ar hyn o bryd rhwng y sector nas cynhelir a'r sector a gynhelir o ran y math a maint o wybodaeth maent yn ei derbyn, canfyddiadau neu gamsyniadau am safonau eu darpariaeth, a gwerth eu cyfraniad tuag at gyflenwi addysg gynnar a gofal plant
- **Cynnwys lleoliadau nas cynhelir yn llawn mewn ymgynghoriadau am newidiadau posibl o ran polisiau ac ymarferion.** Mae gwelliannau yn y maes hwn wedi'u croesawu ac mae rhanddeiliaid yn credu ei fod yn hanfodol yr ymgynghorir yn gynnar ynghylch materion sy'n cael effaith ar leoliadau
- **Sicrhau bod polisiau Llywodraeth Cymru yn cael eu gweithredu yn gyson gan awdurdodau lleol ledled Cymru** er mwyn sicrhau bod yr holl leoliadau yn cael eu trin yn gyfartal a bod gan rieni ddewis go iawn o ran darpariaeth addysg gynnar
- **Ariannu'r addysg gynnar a'r Cynnig Gofal Plant yn gyfartal,** waeth beth yw amgylchiadau'r teulu
- **Ystyried gofynion proses arolygu Estyn ar leoliadau nas cynhelir,** gan fod nifer o leoliadau yn ei chael hi'n anodd eu bodloni ar hyn o bryd
- **Parhau i ariannu sefydliadau ymbarél yn ddigonol er mwyn eu galluogi i barhau i gynorthwyo lleoliadau nas cynhelir**
- **Symleiddio ac egluro cymwysterau yn y sector addysg gynnar** er mwyn cefnogi lleoliadau i sicrhau bod gan yr holl staff y sgiliau a phrofiad cywir.

Awdur: Suzanne Pritchard, Liz Puntan, Lauren Royel, and Angus Campbell: Strategic Research and Insight Ltd



Pritchard, S; Puntan, L; Royel, L. & Campbell, A.; (2020 *Ymchwil i lywio cefnogaeth yn y dyfodol ar gyfer darparu addysg gynnar yn y sector nas cynhelir*).

Caerdydd, Llywodraeth Cymru, GSR adroddiad rhif 56/2020

Ar gael yn: <https://llyw.cymru/ymchwil-i-lywio-cymorth-y-dyfodol-ar-gyfer-darparu-addysg-gynnar-yn-y-sector-nas-cynhelir>

Mae'r safbwyntiau a fynegwyd yn yr adroddiad hwn yn perthyn i'r ymchwilwyr ac nid o reidrydd Llywodraeth Cymru

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Ymchwil Ysgolion

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru, Parc Cathays

Caerdydd, CF10 3NQ

Ebost: YmchwilYsgolion@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma ar gael yn Saesneg hefyd.

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol: 978-1-80038-945-8